

14-01-052

Pietist og grundtvigianer

Fødselsdagsprat med sokneprest Mannsåker

— Får jeg lov å begynne på min egen måte? spør sokneprest Mannsåker da vi kommer på fødselsdagsvisitt til ham og ber ham fortelle hvordan det er å være nynorsk prest i tjukkeste hovedstaden.

Mens vi sitter i Trefoldighets sokneprestkontor på Mannsåkers siste «regjeringsdag», gir han små gløtt fra sin barndom og ungdom og det som gjorde at han aldri «gikk over» til nynorsken, men ganske enkelt vokste inn i den. Stemmen blir varm av taknemlighet når han snakker om foreldrene som, skjønt de begge døde tidlig, rakk å gi ham en umistelig arv gjennom livet.

— Tiden på Ullensvang folkehøgskule der jeg var elev som syttenåring, kom til å bety meget for meg. Jeg kan godt si at det var der jeg fikk min nasjonale dåp sier soknepresten. For meg var kjernen i målsaken frigjøring for meg selv, ikke tvang mot andre. Og det har heller aldri vært min mening at en skulle tvinge nynorsken inn på dem som kjente bokmålet som sitt naturlige morsmål. Men selv har jeg vært lykkelig over å kunne bruke mitt rotekte mål både mens jeg studerte og under mitt arbeid som lærer og prest — først i Ullensvang, senere på Voss og i Seljord.

Da jeg kom til Oslo i 1933, var jeg jo klar over at det kanskje kunne bli visse vansker med språket, fortsetter han, men jeg kunne ikke gjøre annet enn å holde på heimemålet mitt. Det kan vel hende det var noen det falt tungt for brystet med det samme, men det er utrolig hvor det har jenket seg. Det har skjedd en voldsom forandring i Oslo

når det gjelder dette. I de senere årene har det ikke vært noen språkstrid omkring meg i det hele. Jeg er overmåte glad over at språket ikke — som jeg var redd for — har satt noe skille mellom menigheten og meg. For det må jeg vel nesten ha lov til å tro at den ikke har gjort, smiler han, etter den eksplosjonen av smil og hjertelag som har møtt meg nå ved avskjeden. Det har varmet meg like inn i hjerteroten.

— Er det skjedd en tilsvarende endring i målsakens stilling innenfor kirken stort sett?

— Ja, jeg tror trygt en kan si at situasjonen er helt forandret. Nå er det jo en rekke prester i landet som bruker nynorsk til daglig.

Soknepresten som i alle disse årene har vært den eneste presten i embete her i byen som har nyttet nynorsk til staddighet, mener ellers at byen burde ha råd til å sørge for at alle de landsfolk som finnes her, kunne få rimelig høve til å høre Guds ord på sitt eget mål.

— Men enten en taler nynorsk eller bokmål, sier soknepresten og ser strengt på oss, er hovedsaken at en ikke slurver!

Trefoldighet er jo en typisk sentrumsmenighet, hvor det stadig blir flere kontor- og industribygg. Merkes det i folketallet?

— Nei, tallet er tvertimot høyere i år enn noen gang før. Det henger sannsynligvis for en stor del sammen med de store hybelbyggene vi har her i strøket. Så hos oss er det, foreløpig i hvert fall, ikke tale om noen avfolkning. Derimot merker vi godt hvordan folk som først har fått seg en leilighet i sentrum nødig slipper den fra seg. Derfor har vi også overvekt av gamle mennesker og et forholdsvis beskjedent antall barn og unge.

Der er vi midt inne i boligproblemet som soknepresten er levende interessert i.

— Det er det viktigste spørsmålet vi har å løse sier han. Det må bli rimelig høve for ungdommen til å stifte hjem for den blir gammel og grå! Jeg er takknemlig mot ingeniør Selvaag fordi han har tatt så kraftig i vei, og jeg tror ikke det varer lenge før bladet snur seg helt til hans fordel. Det er jo ikke nok å bygge. Husleien må også være innenfor mulighetens grenser. Den bør ikke overstige en femtedel av lønnen.

Det er lett å skjønne at spørsmålet «individ og samfunn» fremdeles opptar soknepresten, slik det har gjort helt fra hans tidligste ungdom.

— Jeg var tidlig klar over at det gjaldt å hjelpe individet til personlig utfoldelse og vekst, sier han. Det er pietismens uvisnelige fortjeneste at den så sterkt har understreket kravet om personlig kristendom. Det gjorde også far og mor som var haugianere. Men liké stor innvirkning har det åndelige grunnfjellet i Norden som heter Grundtvig, hatt på meg. Han framholdt jo så kraftig kristendommens samfunns side. Og den groluffen jeg møtte på folkehøgskulen skapte en entusiasme hos meg for det menneskelige, som har fulgt meg gjennom livet og ført til at jeg kom i nær kontakt med kunst, litteratur og historiegrensing. Det er også noe av den indre grunn til at Oxfordgruppen og Moralsk Opprustning kom til å gripe meg så sterkt, ikke bare som en fornyet personlig frigjøring, men nesten som et evangelium om en dypere samfølelse og et sterkere samarbeid mellom menneskene. Det som har hendt i Caux er ikke noe mindre enn et åndelig eventyr — i den aller beste betydning av ordet. Alt nå har Moralsk Opprustning spilt en viss rolle i verden. Blant de ledende politikerne er det flere som er sterkt

påvirket av den — f.eks. Adenauer, Spaak og Schuman. Moralsk Opprustning er etter min mening det sterkeste innslaget for samkjensle og godvilje vår tid har hatt. Gud gi de må nå fram i tide, før det er for sent

*

Også på avholdsfronten har sokneprest Mannsåker gjort en vesentlig innsats. Blant annet har han i en rekke år vært kretsformann i Oslo krets av Blå Kors. Men hans interesse for problemet daterer seg helt fra hans 18. år.

— Det er klart at edruskapsspørsmålet er et av de store problemene i Oslo som i alle storbyer, sier han. Når jeg nettopp gikk inn i Blå Kors, var det fordi det mobiliserer Vår Herre. De kreftene vi har å gjøre med, er så forferdelige at jeg tror ikke det er annet enn sann omvendelse og kristendom som kan greie kampen.

— Det er jo mange kristne som er måteholdsfolk. Hva mener De om det?

— Rent personlig kan jeg godt forstå dem, men jeg tror ikke at de har sett dypt nok i problemet. Jeg mener jeg har evne til å vurdere den personlige frihet, men jeg har enda større evne, håper jeg, til å vurdere personlig offer ut fra kristendommens grunnkrav om å elske sin neste som seg selv. Jeg laster ingen, men jeg skulle ønske at mange kristne ville gå mer helhjertet inn for denne saken.

Soknepresten bærer sine 70 år godt, og det forbauser oss ikke at han slett ikke har tenkt å legge årene inn fordi om han slutter som sokneprest.

— Jeg kommer til å bli boende i Oslo, for det arbeid jeg kan gjøre, vil jeg best kunne utføre her — hvor jeg har Universitetsbiblioteket, sier han med et lite glimt i øyet. Så det er kanskje ikke helt ueffent å gjette på at han vil bruke årene til å ro i historisk farvann? Men først skal han en tur til sitt kjære Hardanger og holde foredrag en hel rekke steder — både om samfunnsproblemer og kristelige emner.

— Jeg vil gjerne med det samme få sende en hilsen til Vårt Land, sier soknepresten til slutt. Vi skjønner alle at det ikke er spøk å reise et nytt dagblad i Oslo. Men den innsatsen Vårt Land har gjort, tar vi hatten av for.

Sokneprest Jon Mannsåker som fyller 70 år i dag, er født i Odda, tok lærerskoleeksamen på Stord i 1901, var lærer i folke- og framhaldsskolen i to år, tok artium i 1905 og teologisk embetseksamen i 1911 og praktikum i 1912. Samme år ble han ordinert til prestearbeid blant ungdom og grunnla Hardanger folkehøgskule som han ledet helt til 1928. Fra 1914 var han samtidig hjelpeprest i Ullensvang. I 1928 ble han utnevnt til res. kap. på Voss, der han også virket som lærer ved landsgymnasiet og folkehøgskulen. I årene 1927—1933 representerte han Hordaland på Stortinget. I 1933 kom han til Trefoldighet menighet i Oslo som res. kap. og i 1939 ble han sokneprest samme std.